

دانشگاه گوارز و منابع طبیعی

نشریه کارآفرینی در کشاورزی

جلد دوم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۴

<http://jead.gau.ac.ir>

بررسی ادراک دانشجویان کشاورزی از محیط یادگیری در درس کارآفرینی

*سعید کریمی

استادیار دانشگاه بوعلی سینا، همدان

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۱/۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۱/۲۲

چکیده

برنامه‌های آموزش کارآفرینی به علت نقش مثبت‌شان در ارتقای نگرش و مهارت‌های کارآفرینانه دانشجویان، مورد ستایش و تمجید قرار گرفته‌اند. مطالعات مختلف هم حاکی از اثربخشی برنامه‌های آموزش کارآفرینی می‌باشد. ولیکن در زمینه بررسی و بهبود محیط یادگیری در این‌گونه برنامه‌ها، مطالعات بسیار اندکی انجام شده است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی ادراک دانشجویان کشاورزی از محیط یادگیری در درس کارآفرینی می‌باشد و رابطه بین ابعاد مختلف این محیط و میزان رضایت دانشجویان از درس با صلاحیت شناسایی فرصت‌های کسب و کار مورد مطالعه قرار می‌گیرد. داده‌های موردنیاز از طریق پرسشنامه از ۱۰۵ نفر دانشجو در دو دانشگاه کشور (کردستان و شهر کرد) جمع‌آوری گردید. به‌طور کلی، پاسخگویان محیط یادگیری را نسبتاً مطلوب ارزیابی کردند، ولیکن ابعاد مختلف محیط یادگیری به بهبود و اصلاح نیاز داشتند. تحلیل همبستگی نشان داد که ادراک دانشجویان از محیط یادگیری با میزان رضایت آن‌ها از درس کارآفرینی و همچنین صلاحیت شناسایی فرصت‌های کسب و کار رابطه مثبت معنی‌داری دارد. نتایج حاصله همچنین بیانگر آن بود که رضایت دانشجویان و صلاحیت شناسایی فرصت‌های کسب و کار به‌طور معنی‌داری در دانشجویانی بیشتر بود که تشویق در محیط آموزشی را بالاتر ارزیابی کرده بودند. استفاده از نتایج این مطالعه می‌تواند به برنامه‌ریزی درسی و بهبود محیط یادگیری در درس کارآفرینی کمک نماید.

واژه‌های کلیدی: آموزش کارآفرینی، محیط یادگیری، فرصت کسب و کار، دانشجویان کشاورزی

*مسئول مکاتبه: skarimi@basu.ac.ir

مقدمه

در خلال چند دهه گذشته، کارآفرینی تبدیل به یک موضوع مهم اقتصادی-اجتماعی و تحقیقاتی در جهان شده است. بر اساس پژوهش‌های انجام شده، کارآفرینی یک رفتار ارادی برنامه‌ریزی شده می‌باشد که می‌تواند کارآیی اقتصادی را افزایش دهد، نوآوری را به بازار آورد، مشاغل جدید ایجاد نماید و سطوح اشتغال را بهبود دهد (Karimi et al., 2016). بیشتر مطالعات انجام شده بیانگر آن است که کارآفرینی و یا حداقل عناصر مشخصی از آن، قابل آموزش و فراگیری می‌باشد و به همین دلیل آموزش می‌تواند به‌عنوان یک وسیله کلیدی برای بهبود پیامدهای کارآفرینی همانند نگرش، قصد و صلاحیت‌های کارآفرینی مورد ملاحظه قرار گیرد (Karimi et al., 2014, 2016; Martin et al., 2013). همین دیدگاه نسبت به کارآفرینی باعث رشد چشمگیری در کمیت و کیفیت برنامه‌های آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌های سرتا سر جهان شده است (Kurakto, 2005; Matlay, 2005) و هنوز هم سرمایه‌گذاری در این زمینه ادامه دارد. ولیکن فقدان یک چارچوب جامع برای آموزش کارآفرینی، همچنین کمبود مطالعات تجربی در زمینه ارزشیابی برنامه‌های جاری مانعی مهم در مسیر بهبود کیفیت آموزش کارآفرینی و دست یافتن به پیشرفتی سریع در زمینه کارآفرینی می‌باشد (Karimi et al., 2016).

بسیاری از پژوهشگران بیان کرده‌اند که "محیط یادگیری" مؤلفه‌ای مهم است که انجام موفقیت‌آمیز یک برنامه را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Bassaw et al., 2003). محیط یادگیری به بافت اجتماعی، روانی و آموزشی اشاره دارد که یادگیری در آن صورت می‌گیرد و پیشرفت و نگرش‌های فراگیران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Fraser, 1998). ویلسون (Wilson, 1996) محیط یادگیری کلاس را این‌گونه تعریف می‌کند: "فضا یا مکانی است که در آن فراگیران و آموزشگران با یکدیگر در تعامل و ارتباط هستند و از انواع وسایل و منابع اطلاعاتی در انجام فعالیت‌های یادگیری‌شان استفاده می‌کنند". طبیعت و ماهیت محیط یادگیری در کلاس درس و تعاملات اجتماعی-روانی در این محیط می‌تواند بر یادگیری فراگیران و میزان رسیدن به اهداف آموزشی تأثیر بگذارد (McRobbie et al., 1997). بنابراین شناخت این محیط و عوامل مؤثر بر آن برای آموزشگران و برنامه‌ریزان آموزشی بسیار مهم می‌باشد و به همین دلیل در سال‌های اخیر، ارزیابی محیط یادگیری تبدیل به جزء لاینفک ارزشیابی برنامه‌های آموزشی شده است.

محیط یادگیری و تأثیر آن بر یادگیری فراگیران در انواع مختلف محیط‌های یادگیری مورد مطالعه قرار گرفته است، از جمله محیط یادگیری علوم آزمایشگاهی (Luketic and Dolan, 2013) و علوم کامپیوتر (Teh and Fraser, 1995). اما مطالعات خیلی کمی در زمینه محیط یادگیری آموزش کارآفرینی و به‌ویژه در رشته‌های کشاورزی صورت گرفته است. همچنین بر اساس اطلاعات موجود، هیچ مطالعه‌ای درباره محیط یادگیری آموزش کارآفرینی و روابط موجود بین ابعاد مختلف محیط یادگیری و صلاحیت‌شناسایی فرصت‌کسب و کار- به‌عنوان یکی از مهمترین صلاحیت‌های کارآفرینی- در ایران انجام نشده است. بنابراین هدف کلی مطالعه حاضر بررسی ادراک دانشجویان کشاورزی از محیط یادگیری در دروس کارآفرینی می‌باشد و سعی دارد تا به این سوال مهم پاسخ دهد که ادراک دانشجویان از محیط یادگیری کلاس درس کارآفرینی چگونه است و این ادراک چه تأثیری بر بهبود صلاحیت آن‌ها در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار دارد؟

ضرورت و چگونگی مطالعه محیط یادگیری: همان‌طور که بیان شد محیط یادگیری تأثیر مهمی بر یادگیری و عملکرد تحصیلی فراگیران دارد، اما سوالی مهمی که در این‌جا مطرح می‌شود این است که محیط یادگیری چگونه باید ارزیابی شود؟ یکی از رایج‌ترین روش‌های ارزیابی محیط یادگیری، ارزیابی ادراک فراگیران از آن محیط می‌باشد. مطالعات نشان می‌دهند که محیط یادگیری ادراک شده بیشتر از محیط یادگیری واقعی، یادگیری را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Prosser and Trigwell, 1999). ادراک فراگیران از یک محیط یادگیری بنای مفیدی برای اصلاح و بهبود کیفیت آن محیط به‌منظور تحقق نیازهای فراگیران می‌باشد. اطلاعات به‌دست آمده از بررسی ادراک فراگیران می‌تواند برای تقویت نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف برنامه و بهبود محیط کلاس درس مورد استفاده قرار گیرد (Soebari and Aldridge, 2015; Senocak, 2009).

مطالعات متعددی نشان داده‌اند که محیط یادگیری ادراک شده با یادگیری، موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان و میزان رضایت آن‌ها از درس به‌طور معنی‌داری رابطه دارد (Plucker, 1998; Lizzio et al., 2002; Nijhuis et al. 2007; Rana and Akbar, 2007). یک محیط یادگیری گرم، حمایت‌کننده و چالش‌برانگیز غالباً به‌عنوان پیش شرط اساسی برای یادگیری بهینه مطرح می‌باشد (Harth et al., 1992). به‌عبارت دیگر، وقتی ادراک فراگیران از محیط یادگیری کلاس درس مثبت باشد، آن‌ها بهتر یاد می‌گیرند (Soebari and Aldridge, 2015; Hansen and Childs, 1998)، بنابراین

مطالعه محیط یادگیری کلاس درس تبدیل به یکی از مسایل مورد توجه آموزشگران، پژوهشگران و مدیران نظام آموزشی شده است.

آموزش کارآفرینی، به دلیل فقدان برنامه آموزشی مدون و همچنین کمبود آموزشگران کارآفرینی و آشنایی ناکافی آموزشگران موجود با روش‌های تدریس کارآفرینی، آنچنان که باید و شاید پیشرفت نکرده است (Karimi et al., 2010). ماهیت و طبیعت خاص کارآفرینی، محیطی نسبتاً متفاوت از آموزش سایر دروس را می‌طلبد. برای شناخت بهتر جو و محیط یادگیری در دروس کارآفرینی این پژوهش با استفاده از پرسشنامه "محیط یادگیری کلاس درس" انجام گرفت. لازم به ذکر است که استفاده از پرسشنامه رایج‌ترین روش مطالعه محیط یادگیری می‌باشند.

مطالعات زیادی در زمینه توسعه ابزار جمع‌آوری اطلاعات درباره محیط یادگیری صورت گرفته است. در بین مطالعات انجام شده، نب و همکارانش (Nab et al., 2013) پرسشنامه‌ای را جهت سنجش ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برای ارتقای دانش و مهارت‌های کارآفرینی دانشجویان بویژه بهبود صلاحیت شناسایی فرصت کسب و کار، تهیه و تدوین نموده‌اند. براساس این پرسشنامه و مرور ادبیات موجود، پرسشنامه‌ای جهت بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری کلاس‌های کارآفرینی و شناسایی نقاط ضعف محیط یادگیری تهیه گردید. امید است که نتایج این مطالعه بتواند به بهبود آموزش کارآفرینی در آموزش عالی کشور و به‌ویژه آموزش کارآفرینی در کشاورزی کمک نماید. همچنین یافته‌های مطالعه حاضر می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای مطالعات بعدی درباره ادراک دانشجویان از محیط یادگیری آموزش کارآفرینی در دیگر دانشگاه‌های ایران مورد استفاده قرار گیرد.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع توصیفی می‌باشد. در بخشی از پژوهش با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای و جستجو در منابع معتبر اینترنتی به بررسی پیشینه و مبانی نظری در حوزه کارآفرینی، صلاحیت شناسایی فرصت کسب و کار و محیط یادگیری کلاس درس پرداخته شد. سپس در بخش دیگر که به صورت پیمایشی انجام شد، با استفاده از پرسشنامه، محیط یادگیری حاکم بر کلاس‌های آموزش کارآفرینی در دو دانشکده کشاورزی (دانشگاه کردستان و شهرکرد) در مقطع کارشناسی در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ مورد مطالعه قرار گرفت. به‌طور کلی هدف اصلی این دروس آشنایی دانشجویان با مفاهیم، اصول و فرایند کارآفرینی، ویژگی‌های کارآفرینان، تولید ایده و شناسایی

فرصت‌های کسب و کار، فرایند ایجاد کسب و کار و تدوین طرح کسب و کار می‌باشد. دانشجویان کارشناسی که دروس کارآفرینی در دو دانشگاه منتخب ثبت نام کرده بودند، به‌عنوان نمونه در نظر گرفته شدند (۱۸۰ نفر). پرسشنامه در پایان ترم تحصیلی در آخرین جلسه درس کارآفرینی بین نمونه آماری توزیع گردید. از پاسخگویان خواسته شد تا به گویه‌های پرسشنامه با دقت پاسخ دهند. در کل، ۱۴۰ دانشجو پرسشنامه را تکمیل نمودند (نرخ پاسخ حدود ۷۷ درصد). پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص، ۱۰۵ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات: به‌منظور اندازه‌گیری این که دانشجویان تا چه حد محیط یادگیری را برانگیزاننده صلاحیت شناسایی فرصت کسب و کار می‌دانند، از "پرسشنامه محیط یادگیری" استفاده گردید. این پرسشنامه شامل ۵۶ گویه بود و تمام گویه‌ها با استفاده از مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت مورد سنجش قرار گرفتند که در این مقیاس "کاملاً موافقم" بیانگر نمره "۵" و "کاملاً مخالفم" نشانگر نمره "۱" می‌باشد. صلاحیت شناسایی فرصت کسب و کار هم با استفاده از هشت گویه مورد ارزیابی قرار گرفت (Hills et al. 1997; Nicolaou et al. 2009; Ozgen and Baron, 2007; Singh et al., 2009; Ucbasaran et al., 1999). به‌عنوان مثال "من می‌توانم فرصت‌های کسب و کار جدید را در بازار شناسایی نمایم". پایایی این مقیاس در حد قابل قبولی بود (ضریب آلفا کرونباخ = ۰/۸۱).

پرسشنامه مورد استفاده در این مطالعه ابتدا به زبان انگلیسی طراحی گردیده و سپس با دقت به فارسی ترجمه شد. نسخه ترجمه شده جهت بررسی ثبات و پایداری، دوباره به انگلیسی ترجمه گردید. به‌منظور آزمون روایی محتوای پرسشنامه، از چهار متخصص آموزش کشاورزی و کارآفرینی خواسته شد که گویه‌ها را مورد بازبینی قرار گیرند. بر اساس نظرات آن‌ها، بعضی از گویه‌ها اضافه یا حذف شدند. به‌منظور اطمینان از واضح و قابل درک بودن گویه‌ها و اعتبار صوری متغیرها و تدوین یک پرسشنامه بهتر، یک آزمون مقدماتی با توزیع ۲۸ پرسشنامه بین دانشجویان انجام شد و بعد از یکسری تغییرات جزئی پرسشنامه نهایی با ۵۵ گویه تدوین شد. سپس پرسشنامه نهایی در بین دانشجویان نمونه آماری توزیع گردید. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و در مرحله اول تجزیه و تحلیل، گویه‌هایی که دارای همبستگی گویه-مقیاس^۱ کمتر از ۰/۳ بودند، حذف شدند. در نهایت، ۴۸ گویه باقی ماندند. این پرسشنامه دارای ۷ خرده مقیاس بود: استقلال (۷ گویه با حداکثر ۳۵ امتیاز)، جو

1- Item-scale correlations

کلاس (۶) گویه با حداکثر ۳۰ امتیاز، تشویق از طریق آموزش (۹) گویه با حداکثر ۴۵ امتیاز، تشویق بوسیله معلم (۱۰) گویه با حداکثر ۵۰ امتیاز، حمایت از طرف همکلاسی‌ها و دوستان (۷) گویه با حداکثر ۳۵ امتیاز، ملاک‌های عملکرد (۵) گویه با حداکثر ۲۵ امتیاز، فشار و حجم کار (۴) گویه با حداکثر ۲۰ امتیاز) و آخرین گویه درباره سطح کلی رضایت دانشجویان از درس کارآفرینی بود. بیشینه امتیاز پرسشنامه عدد ۲۴۰ می‌باشد که نشان‌دهنده یک محیط یادگیری ایده‌آل است. کمینه امتیاز هم عدد ۴۸ است که نتیجه‌ای بسیار نگران‌کننده برای هر آموزشگری خواهد بود.

پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت. این ضریب برای کل گویه‌ها حدود ۰/۹۶ بود. اما ضریب آلفا کرونباخ برای هر یک از خرده مقیاس‌ها از ۰/۷۳ برای "فشار" تا ۰/۹۰ برای "تشویق از طریق آموزش" متغیر بود (جدول ۲). روایی واگرایی پرسشنامه بر اساس همبستگی میانگین یک خرده مقیاس با خرده مقیاس‌های دیگر بررسی شد. نمرات روایی واگرایی از ۰/۳ تا ۰/۷۲ متغیر بودند. اگرچه خرده مقیاس‌ها ابعادی از محیطی یادگیری را ارزیابی می‌کنند که تا حدی دارای همپوشی می‌باشند اما این نمرات به اندازه‌ای کوچک هستند که بتوان نتیجه گرفت که هر زیرمقیاس پرسشنامه دارای روایی واگرایی مناسبی می‌باشد. اگرچه هیچ نمره استاندارد برای روایی واگرایی وجود ندارد، اما صاحب‌نظران بیان می‌کنند که نمرات کمتر از ۰/۸۵ نشان می‌دهد که بین دو خرده مقیاس روایی واگرایی وجود دارد. اگر نمره بیشتر از ۰/۸۵ باشد نشان می‌دهد که دو خرده مقیاس به اندازه زیادی با هم همپوشی دارند و احتمالاً هر دوی آنها یک متغیر را اندازه می‌گیرند. در این صورت ما نمی‌توانیم ادعا کنیم که روایی واگرایی بین آنها وجود دارد. روایی همگرایی هر یک از خرده مقیاس‌ها با شاخص برازش استاندارد بتلر-بونت^۱ (NFI) که از تحلیل عاملی تأییدی به‌دست آمده، مورد بررسی قرار گرفت. نمره ۰/۹۰ و بالاتر نشانگر روایی همگرایی قوی بین خرده مقیاس‌ها می‌باشد. همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد تمامی ارزش‌های NFI بزرگتر از ۰/۹۰ می‌باشد که بیانگر روایی همگرایی قوی می‌باشد.

برای تفسیر نمره میانگین کلی، نمرات به‌دست آمده به چهار سطح تقسیم شدند (McAleer, 2001): ۹۶-۴۸ (۰-۲۵ درصد) = نامطلوب؛ ۱۴۴-۹۶/۱ (۵۰-۲۵ درصد) = نیمه مطلوب (دارای مشکلات فراوان)؛ ۱۹۲-۱۴۴/۱ (۷۵-۵۰ درصد) = مطلوب (جنبه‌های مثبت بیشتر از جنبه‌های منفی)؛ ۲۴۰-

1- Bentler-Bonett Normed Fit Index

۱۹۲/۱ (۱۰۰-۷۵/۱ درصد) = بسیار مطوب. برای تفسیر گویه‌ها و خرده مقیاس‌ها نمرات میانگین هر یک از آن‌ها مورد استفاده قرار گرفت: نمره میانگین ۴ و بیشتر از ۴ نشانگر نکات مثبت می‌باشد. نمره میانگین ۳ و کمتر از ۳ نشانگر نواحی مشکل‌دار محیط یادگیری می‌باشد و باید به آن‌ها توجه جدی شود. نمره میانگین بین ۳ و ۴ هم بیانگر ابعادی از محیط یادگیری است که می‌توانند بهبود داده شوند.

نتایج

نمونه آماری شامل ۴۱ دانشجوی پسر (۳۹ درصد) و ۶۴ دانشجوی دختر (۶۱ درصد) بود که دارای سن ۱۹ سال تا ۳۱ سال بودند. میانگین سنی آن‌ها ۲۲ سال بود. میانگین نمره صلاحیت شناسایی فرصت برابر ۲/۶۶ بود که نشان می‌دهد دانشجویان در این زمینه از مهارت و صلاحیت نسبتاً پایینی برخوردارند ($M=2/66, SD=0/56$).

نمره کلی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری کلاس درس ۱۵۶/۸۹ بود (یعنی ۶۶/۲ درصد از نمره ماکزیمم). این نمره بیانگر یک درک نسبتاً مثبت از محیط یادگیری است و نشان می‌دهد که نکات مثبت بیشتر از نکات منفی می‌باشد، هر چند که ابعاد مختلف محیط کلاس درس نیاز به بهبود دارند. داده‌های جدول ۱ مویده آن است که محیط یادگیری کلاس از دیدگاه ۹/۸ درصد دانشجویان بسیار مطلوب، ۵۲/۲ درصد دانشجویان در حد مطلوب، ۳۱/۲ درصد نیمه‌مطلوب و ۶/۸ درصد نامطلوب می‌باشد.

جدول ۱- محیط یادگیری کلاس درس کارآفرینی بر اساس دیدگاه دانشجویان.

درصد	فراوانی	محیط یادگیری کلاس درس
۹/۸	۲۰	بسیار مطلوب
۵۲/۲	۱۰۷	مطلوب
۳۱/۲	۶۴	نیمه مطلوب
۶/۸	۱۴	نامطلوب
۱۰۰	۲۰۵	جمع کل

نتایج مربوط به ۴۸ گویه و هفت زیرمقیاس در جدول ۲ ارائه شده است. تعداد ۹ گویه از ۴۸ گویه در حد ضعیف بودند (کمتر از ۳): یک گویه از خرده مقیاس استقلال فردی، یک گویه از خرده مقیاس

آموزش، دو گویه از خرده مقیاس حمایت همکلاسی‌ها، یک گویه از خرده مقیاس معیارهای عملکرد و چهار گویه هم از خرده مقیاس حجم و فشار کار. نمرات به دست آمده نشان می‌دهند که دانشجویان با این گویه‌ها موافق نبوده‌اند. این موارد نواحی مشکل‌دار در محیط یادگیری کلاس درس هستند که نیازمند بررسی دقیق‌تر و اصلاح می‌باشند. کمترین نمره مربوط به گویه شماره ۴۴ می‌باشد: "فشار کاری در این درس خیلی بالا بود." (نمره ۲/۷۵). از طرف دیگر، بالاترین نمره مربوط به گویه‌های شماره ۷ و ۲۹ بود که به ترتیب: "جو حاکم در این درس باز و دوستانه بود" (۳/۸۹) و "آموزشگر از مهارت و دانش لازم برای تدریس این درس برخوردار بود" (۳/۸۱).

این نکته شایان ذکر است که هیچ گویه‌ای دارای نمره میانگین ۴ یا بیشتر از آن نبود که نشانگر آن است که هیچ یک از ابعاد محیط یادگیری در دروس منتخب به طور کامل مثبت نبوده است. رتبه‌بندی نمرات میانگین خرده مقیاس‌ها در جدول ۲ آورده شده است. "ادراک از فشارها" و "ادراک از حمایت همکلاسی‌ها و دوستان" دارای پایین‌ترین رتبه می‌باشند. این دو خرده مقیاس دارای مسائل و مشکلات جدی بوده که نیازمند تغییر و اصلاح می‌باشند (میانگین نمره به ترتیب ۲/۷۷ و ۳/۱۰). از طرف دیگر، "ادراک از جو و شرایط کلاس درس" و "ادراک از تشویق و حمایت آموزشگر" دارای بالاترین رتبه می‌باشند (میانگین نمره به ترتیب ۳/۵۴ و ۳/۵۰) که بیانگر وضعیت نسبتاً مناسب این ابعاد از محیط یادگیری می‌باشد هر چند که این خرده مقیاس‌ها هم کمتر از نمره میانگین ۴ می‌باشند.

جدول ۲- میانگین، انحراف معیار، روایی و پایایی گویه‌ها و خرده مقیاس‌های نمونه آماری (n=105).

خرده مقیاس‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب آلفا (α)	روایی واگرا	ANOVA Eta ²	NFI
استقلال و اختیار			۰/۸۲	۰/۶۸	۰/۱۳*	۰/۹۴
۱- در این درس این احساس را داشتم که خودم مسئول کارهایم هستم.	۳/۲۶	۱/۲۹				
۲- در خلال این دوره درسی توانستم از ایده‌های خودم استفاده کنم.	۳/۲۱	۱/۲۲				
۳- در این درس توانستم روی موضوعات و پروژه‌هایی که خودم می‌خواستم، کار کنم.	۳/۲۲	۱/۲۶				
۴- توانستم در کارهایم برنامه‌ریزی خودم را داشته باشم.	۳/۴۲	۱/۱۸				
۵- در خلال این درس، به گرفتن تصمیمات مربوط به خودم تشویق می‌شدم.	۳/۴۷	۱/۱۵				
۶- اگر خلاقیت و یا ایده جدیدی توسط دانشجویان بیان می‌شد، به آن پاداش داده می‌شد.	۲/۸۵	۱/۳۳				
۷- می‌توانستم درباره چگونگی انجام وظایف و تکالیف، خودم تصمیم بگیرم.	۳/۴۸	۱/۱۴				
نمره میانگین کلی	۲۲/۹					
نمره ماکزیمم	۳۵					
جو و شرایط کلاس			۰/۸۲	۰/۷۰	۰/۱۷*	۰/۹۹
۸- جو باز و مناسبی بر کلاس درس حاکم بود.	۳/۸۹	۱/۱۵				
۹- جو حاکم بر کلاس مرا تشویق می‌کرد که ایده‌های جدید خلق نمایم.	۳/۲۸	۱/۲۹				
۱۰- یک جو پویا و فعالی را در خلال این درس تجربه کردم.	۳/۶۰	۱/۲۰				
۱۱- به راحتی و با احساس امنیت حدس و گمان‌هایم را بیان می‌کردم.	۳/۶۰	۱/۱۷				
۱۲- در این کلاس دانشجویان می‌توانستند به راحتی و با احساس امنیت، ایده‌های خود را بیان کنند.	۳/۵۷	۱/۱۲				
۱۳- در این کلاس از لحاظ روابط اجتماعی احساس راحتی می‌کردم.	۳/۲۹	۱/۲۷				
نمره میانگین کلی	۲۱/۲۴					
حداکثر نمره	۳۰					
تشویق از طریق آموزش			۰/۹۰	۰/۷۲	۰/۲۰*	۰/۹۷
۱۴- این دوره درسی از امکانات و تسهیلات خوب و مناسبی برخوردار بود.	۲/۸۷	۱/۲۳				
۱۵- تکالیف مرا به من کمک می‌کردند تا ایده‌های کسب و کار جدید ارائه دهم.	۳/۴۶	۱/۲۵				
۱۶- روش‌ها و فنون تدریس جالب و ترغیب کننده بودند.	۳/۵۶	۱/۳۲				
۱۷- ارائه‌های دانشجویان مرا ترغیب می‌رد تا فرصت‌های شغلی جدیدی را جستجو کنم.	۳/۲۵	۱/۳۳				
۱۸- ایده‌های جدید به صورت بی‌طرفانه و سازنده مورد بحث و بررسی قرار می‌گرفتند.	۳/۵۴	۱/۲۱				
۱۹- در جریان این درس یاد گرفتم که ایده‌های جدید خلق کنم.	۳/۶۰	۱/۲۰				
۲۰- این درس به من کمک کرد تا توانایی خود در زمینه شناسایی فرصت‌های شغلی را توسعه دهم.	۳/۴۰	۱/۲۱				
۲۱- طرح کسب و کار مرا به خلق ایده‌های جدید تشویق می‌کرد.	۳/۲۳	۱/۲۱				
۲۲- این درس اعتماد به نفس مرا در زمینه شناسایی فرصت‌های جدید کسب و کار افزایش داد.	۳/۵۸	۱/۱۸				
نمره میانگین کلی	۳۰/۶					
نمره حداکثر	۴۵					

ادامه جدول ۲

۰/۸۹	۰/۷۰	۰/۲۳*	۰/۹۲		تشویق به وسیله معلم
۱/۲۰	۳/۷۸			۲۳-	در جریان بحث‌های کلاسی استاد مرا تشویق می‌کرد تا ایده‌ها و نظرات خود را بیان کنم.
۱/۲۹	۳/۵۳			۲۴-	اساتید این درس خلاقیت ما را تشویق می‌کردند.
۱/۱۲	۳/۴۷			۲۵-	ایده‌ها یا فرصت‌های شغلی جدید من از طرف اساتید ارج نهاده می‌شد.
۱/۳۴	۳/۱۶			۲۶-	معلمان و اساتید مرا به استقامت و پشتکار در کارم در این درس تشویق می‌کردند.
۱/۲۲	۳/۴۵			۲۷-	بازخورد و نظرات استاد در مورد تکالیفی که داشتم، برای من مفید و مؤثر بود.
۱/۲۱	۳/۳۷			۲۸-	اساتید این درس مرا در یافتن ایده‌های جدید حمایت می‌کردند.
۱/۱۱	۳/۵۴			۲۹-	اساتید مثال‌ها و نمونه‌های خوبی را در مورد نحوه پیدا کردن فرصت‌های شغلی ارائه می‌دادند.
۱/۱۵	۳/۵۷			۳۰-	اساتید از روش‌های تدریس مختلف و جدیدی در این کلاس استفاده نمودند.
۱/۲۷	۳/۳۳			۳۱-	هروقت که در کارهایم با مشکل مواجه می‌شدم، استاد به من کمک می‌کرد.
۱/۱۶	۳/۸۱			۳۲-	استاد از دانش و مهارت لازم برای تدریس این درس برخوردار بود.
	۳۵/۰۲				نمره میانگین کلی
	۵۰				نمره حداکثر
۰/۸۳	۰/۶۴	۰/۱۵*	۰/۹۶		حمایت همکلاسی‌ها
۱/۲۹	۲/۷۹			۳۳-	در گروه یا پروژای که کار می‌کردم به وسیله همکلاسی‌هایم تشویق می‌شدم.
۱/۳۱	۲/۸۳			۳۴-	از طرف همکلاسی‌هایم احساس حمایت می‌کردم.
۱/۲۹	۳/۰۶			۳۵-	همکلاسی‌هایم به ایده‌های کسب و کار من علاقمند بودند.
۱/۲۶	۳/۵۴			۳۶-	ارتباطات با همکلاسی‌ها در گروه یا پروژه‌ای که با هم کار می‌کردیم، آزادانه و باز بود.
۱/۱۳	۳/۰۹			۳۷-	همکلاسی‌هایم ایده‌های مرا پذیرا بودند.
۱/۲۱	۳/۱۸			۳۸-	درباره ایده‌های شغلی‌ام با دیگر دانشجویان بحث و تبادل نظر می‌کردم.
۱/۲۸	۳/۲۹			۳۹-	از دانشجویان دیگر در این کلاس دانش و اطلاعات خوبی فرا گرفتم.
	۲۱/۸				نمره میانگین کلی
	۳۵				نمره حداکثر

ادامه جدول ۱

۰/۷۸	۰/۶۹	۰/۲۱*	۰/۹۹	معیارهای عملکرد	
۱/۳۰	۳/۲۰			۴۰- فعالیت‌هایم در جریان این درس کمک کرد که مهارت‌های لازم برای شناخت فرصت‌های شغلی را کسب کنم.	
۱/۱۴	۳/۴۰			۴۱- می‌توانستم تناسب و ارتباط وظایف و تکالیف را بفهمم.	
۱/۱۵	۳/۳۶			۴۲- اهداف درسی در این کلاس برای من از ابتدا مشخص بود.	
۱/۳۵	۲/۹۳			۴۳- برای انجام وظایف و تکالیف درسی به تمام مهارت‌ها و دانش کسب شده در کلاس احتیاج داشتم.	
۱/۲۱	۳/۳۶			۴۴- از ابتدا دوره می‌دانستم که چه انتظاراتی از من وجود دارد و باید چه تکالیف و فعالیت‌هایی را انجام دهم.	
	۱۶/۲۴			نمره میانگین کلی	
	۲۵			نمره حداکثر	
۰/۷۳	۰/۳۰	۰/۰۵*	۰/۹۹	فشار و حجم کار	
۱/۲۵	۲/۸۸			۴۵- در این درس، زمان کافی برای انجام درست کار و تکالیفم در اختیار داشتم.	
۱/۳۱	۲/۸۰			۴۶- مجبور بودم تکالیف زیادی را به‌طور همزمان انجام دهم.	
۱/۳۷	۲/۷۸			۴۷- برای انجام دادن صحیح و مناسب تکالیف و وظایف درسی، فشار زیادی روی من بود.	
۱/۳۴	۲/۷۵			۴۸- حجم کار در این درس خیلی زیاد و سنگین بود.	
	۱۱/۲۱			نمره میانگین کلی	
	۲۰			حداکثر نمره	
	۳/۲۷			میانگین نمره کل پرسشنامه (۱۵۶/۸۹)	
۱/۲۶	۳/۶۲	۰/۶۰	۰/۲۷*	۴۹- رضایت کلی از درس (به‌طور کلی، از کیفیت این درس راضی بودم)	

با استفاده از آزمون تی مستقل تفاوت بین ادراک دانشجویان پسر و دختر از محیط یادگیری بررسی شد (جدول ۳)، نمره میانگین تمام خرده مقیاس‌ها به غیر از معیارهای عملکرد و فشار برای دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر بود. ولیکن در هیچ یک از خرده مقیاس‌های محیط یادگیری بین ادراک دانشجویان پسر و دختر تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

به‌منظور بررسی رابطه بین رضایت کلی دانشجویان از درس کارآفرینی و ادراک آن‌ها از محیط یادگیری کلاس درس، از آزمون همبستگی استفاده شد (جدول ۴). تحلیل همبستگی نشان داد که ادراک دانشجویان از محیط یادگیری به‌طور معنی‌داری با رضایت کلی آن‌ها از درس کارآفرینی رابطه مثبت دارد. هر چند که تمام خرده مقیاس‌ها با رضایت کلی رابطه مثبت داشتند اما خرده مقیاس‌های

نشریه کارآفرینی در کشاورزی (۲)، شماره (۴) زمستان ۱۳۹۴

آموزش و معلم دارای قوی‌ترین رابطه با رضایت کلی بودند: استقلال ($r=0/63$)، جو کلاس ($r=0/67$)، آموزش ($r=0/70$)، معلم ($r=0/71$)، حمایت همکلاسی‌ها ($r=0/52$)، معیارهای عملکرد ($r=0/63$)، و فشار ($r=0/23$).

جدول ۳- تفاوت بین ادراک دانشجویان پسر و دختر از محیط یادگیری.

p-value	t	نمره میانگین		نمره میانگین دختران		خرده مقیاس‌ها
		انحراف معیار	پسران	انحراف معیار	دختران	
0/830	0/215	0/86	3/26	0/85	3/28	ادراک دانشجویان از استقلال فردی
0/820	-0/227	0/87	3/56	0/89	3/53	ادراک دانشجویان از جو کلاس
0/669	-0/428	0/90	3/43	0/94	3/38	ادراک دانشجویان از آموزش
0/708	-0/375	0/81	3/53	0/89	3/48	ادراک دانشجویان از استاد
0/908	-0/116	0/84	3/12	0/91	3/11	ادراک دانشجویان از همکلاسی‌ها
0/750	0/319	0/85	3/22	0/94	3/26	ادراک دانشجویان از معیارهای عملکرد
0/493	0/687	1/01	2/74	0/96	2/84	ادراک دانشجویان از فشارها
0/102	0/326	1/18	3/81	1/29	3/51	رضایت کلی از کیفیت درس
0/981	0/024	0/70	3/27	0/77	3/27	نمره کلی

جدول ۴- همبستگی بین ادراک دانشجویان از محیط یادگیری و رضایت کلی آن‌ها از درس کارآفرینی.

ضریب همبستگی (r)	رضایت کلی	خرده مقیاس‌ها
0/63*		ادراک دانشجویان از استقلال فردی
0/67*		ادراک دانشجویان از جو کلاس
0/70*		ادراک دانشجویان از آموزش
0/71*		ادراک دانشجویان از استاد
0/52*		ادراک دانشجویان از همکلاسی‌ها
0/63*		ادراک دانشجویان از معیارهای عملکرد
0/23*		ادراک دانشجویان از فشارها

$p < 0.01$, * $p < 0.05$ **

همچنین به منظور بررسی رابطه بین ادراک دانشجویان از محیط یادگیری کلاس درس و میزان صلاحیت آن‌ها در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار، از آزمون همبستگی استفاده شد (جدول شماره ۵). همان‌طور که در جدول ۵ نشان داده شده است تمام ابعاد محیط یادگیری به جز ادراک از فشار با صلاحیت دانشجویان در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار رابطه مثبت و معنی‌داری دارد: استقلال فردی ($r=0/44$)، جو کلاس ($r=0/34$)، آموزش ($r=0/44$)، معلم ($r=0/39$)، حمایت همکلاسی‌ها ($r=0/34$)، معیارهای عملکرد ($r=0/37$). همان‌طور که ملاحظه می‌شود آموزش و استقلال فردی قوی‌ترین رابطه را با صلاحیت دانشجویان در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار دارند.

جدول ۵- همبستگی بین ادراک دانشجویان از محیط یادگیری و صلاحیت آن‌ها در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار.

خرده مقیاس‌ها	شناسایی فرصت کسب و کار	r ضریب همبستگی
ادراک دانشجویان از استقلال فردی		0/44**
ادراک دانشجویان از جو کلاس		0/34**
ادراک دانشجویان از آموزش		0/44**
ادراک دانشجویان از استاد		0/39**
ادراک دانشجویان از همکلاسی‌ها		0/34**
ادراک دانشجویان از معیارهای عملکرد		0/37**
ادراک دانشجویان از فشارها		0/12

** $p<0.05$, * $p<0.01$

بحث و نتیجه‌گیری

اگرچه نمی‌توان مطلقاً شرایط ایده‌آل آموزش و یادگیری را فراهم کرد لیکن با ارزیابی و تشخیص نقاط قوت و ضعف محیط آموزش و یادگیری کلاس درس می‌توان گامی اساسی در ارتقا و تغییر شرایط نامطلوب برداشت (McAleer, 2001). این پژوهش به بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری دروس کارآفرینی، میزان رضایت آن‌ها از این دروس و ارتباط آن با صلاحیت شناسایی فرصت کسب و کار پرداخت. نخستین بعد دشوار و مشکل آفرین محیط یادگیری "ادراک از فشار و

حجم وظایف و تکالیف" بود. این یافته بدان معنا است که دانشجویان احساس می‌کردند که فشار و حجم کار در کلاس‌های کارآفرینی بسیار بالا می‌باشد. تعدادی از مطالعات انجام شده پیشنهاد می‌کنند که حجم کار بیشتر به صورت یک عامل مستقل عمل می‌کند و باید در این رابطه عملکرد یکسری از متغیرها نظیر انگیزه دانشجویان و میزان علاقه آنان به درس را مد نظر قرار داد (Kember et al., 1996). این مطالعات بیان می‌کنند که خرده مقیاس "فشار یا حجم کار" نباید تنها با شاخص فشار وارده از طریق برنامه درسی یا ساعات کار یا حجم تکالیف مورد بررسی قرار گیرد.

نتایج نشان داد که دومین بعد مشکل‌دار محیط یادگیری "ادراک از حمایت همکلاسی‌ها" می‌باشد. یک توضیح ممکن برای این یافته می‌تواند این باشد که معمولاً در کلاس‌های کارآفرینی فعالیت‌های گروهی و کار تیمی زیادی وجود ندارند تا به دانشجویان کمک نماید ایده‌های کسب و کار خود را در گروه مورد بحث و بررسی قرار دهند و دانش و اطلاعات خود را با یکدیگر به اشتراک بگذارند. یافته‌ها همچنین نشان دادند ادراک دانشجویان دختر و پسر از محیط یادگیری تقریباً یکسان است. نتایج حاصله همچنین بیانگر آن بود که دانشجویان در محیط یادگیری مناسب‌تر از سطح رضایت بالاتری برخوردار هستند. این یافته با نتایج مطالعات دیگر درباره ادراک دانشجویان از محیط یادگیری و میزان رضایت از درس هم خوانی دارد (Lee, 2010; Mullen and Tallent-Runnels, 2006). این نتایج می‌توانند در زمینه چگونگی تدارک و ارائه دروس کارآفرینی به منظور بهبود سطح رضایت دانشجویان و صلاحیت آنان در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار، اطلاعات مفیدی را فراهم نمایند. به طور مثال، تشویق بیشتر از طرف آموزشگر در کلاس درس می‌تواند منجر به رضایت بیشتر فراگیر از درس شود.

نتایج حاصله همچنین نشان دادند هنگامی که دانشجویان درک مثبتی از ابعاد محیط یادگیری درس کارآفرینی دارند، در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار خود را توانا تر احساس می‌کنند. این نکته نیز قابل توجه است دانشجویانی که میزان رضایت بیشتری از درس داشتند و احساس می‌کردند که قادر به شناسایی فرصت‌های کسب و کار هستند، بیشتر بر "بعد آموزشی" محیط یادگیری تأکید کرده بودند. همان‌طور که قبلاً بیان شد شناسایی فرصت کسب و کار گامی اساسی از فرایند کارآفرینی می‌باشد و اصولاً بدون آن، کارآفرینی هم وجود ندارد (Short et al., 2010). بنابراین انتظار می‌رود که کلاس‌های کارآفرینی به دانشجویان کمک نمایند تا صلاحیت خود در زمینه شناسایی ایده‌ها و فرصت‌های کسب و کار را بهبود دهند. با این وجود، اگر یک درس کارآفرینی بتواند شرایط، محیط،

محتوا، روش تدریس و تکالیف مناسب برای ترغیب دانشجویان به تولید ایده‌های جدید و شناسایی فرصت‌های نوین کسب و کار را فراهم نماید، هم باعث رضایت دانشجویان از درس خواهد شد و هم سطح صلاحیت آن‌ها در زمینه شناسایی فرصت‌های کسب و کار را افزایش خواهد داد. به‌طور کلی نتایج این مطالعه نشان داد هر چند که دانشجویان ادراک نسبتاً مثبتی از محیط یادگیری دارند، اما بسیاری از حیطه‌ها و ابعاد آن نیازمند توجه و دقت بیشتر می‌باشند و باید اقدامات لازم جهت اصلاح و بهبود آن‌ها به‌کار گرفته شود. برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای استادان در زمینه بهبود مهارت‌های یاددهی و یادگیری و به‌کارگیری صحیح اصول طراحی آموزشی در زمینه کارآفرینی، برقراری نشست‌های دوستانه میان استادان و دانشجویان و مشاوره و راهنمایی دانشجو در مورد چگونگی مطالعه و یادگیری در محیط متفاوت کارآفرینی، ایجاد فضای یادگیری مطلوب که در آن فراگیران با احساس امنیت و آرامش به کسب دانش و تجربیات کارآفرینی بپردازند، می‌تواند در بهبود محیط و فضای یادگیری کمک شایانی نماید. استفاده از نتایج این مطالعه برای برنامه‌ریزی درسی، کاربرد منابع و بهبود محیط‌های یادگیری و همچنین به‌عنوان مبنایی برای بررسی بیشتر و دقیق‌تر محیط‌های یادگیری کارآفرینی در مطالعات آتی سودمند خواهد بود. مطالعات آینده می‌توانند با لحاظ کردن سایر دانشکده‌ها و نهادهای آموزشی دیگر نظیر دانشگاه‌های آزاد و غیرانتفاعی، با مطالعه نمونه‌ای بزرگ‌تر اعتبار یافته‌های حاصله در تحقیق حاضر را تأیید کنند. تحقیقات آینده همچنین می‌توانند علاوه بر ادراک دانشجویان، دیدگاه آموزشگران از محیط یادگیری را هم لحاظ کنند تا بدین طریق به درک و شناخت کامل‌تری از محیط یادگیری دست یابند.

منابع

1. Baron, R.A. 2007. Entrepreneurship: a process perspective. In: Baum, J.R., Frese, M., Baron, R.A. (Eds.), *The Psychology of Entrepreneurship*. Lawrence Erlbaum, Mahwah, NJ, Pp: 19–39.
2. Bassaw, B., Roff, S., McAleer, S., Roopnarinesingh, S., De Lisl, J., Teelucksingh, S., and Gopaul, S. 2003. Students' perspectives on the educational environment, Faculty of Medical Sciences, Trinidad. *Med Teach*, 25(5): 522–526.
3. Fraser, B.J. 1998. Classroom environment instruments: Development, validity and applications. *Journal of Learning Environments Research*, 1: 7-33.
4. Hansen, I., and Childs, I. 1998. Creating a school where people like to be. *Educational Leadership*, 56(1): 14-18.

5. Harth, S.C., Bavanandan, S., Thomas, K.E., Lai, M.Y., and Thong, Y.H. 1992. The quality of student-tutor interactions in the clinical learning environment. *Med Educ.* 26(4): 321-326.
6. Hills, G., Lumpkin, G.T., and Singh, R.P. 1997. Opportunity recognition: perceptions and behaviors of entrepreneurs. *Frontiers of Entrepreneurship Research*. Babson College, Wellesley, MA, 203-218.
7. Hutchinson, L. 2003. The ABC of learning and teaching: Educational environment. *British Medical Journal*, 326(7393): 810-812.
8. Karimi, S., Biemans, H.J.A., Lans, T., Aazami, M., and Mulder, M. 2014. Fostering students' competence in identifying business opportunities in entrepreneurship education. *Innovations in Education and Teaching International*, forthcoming.
9. Karimi, S., Biemans, H.J.A., Lans, T., Chizari, M., and Mulder, M. 2016. The Impact of Entrepreneurship Education: A Study of Iranian Students' Entrepreneurial Intentions and Opportunity Identification. *Journal of Small Business Management*, 54(1): 187-209.
10. Karimi, S., Chizari, M., Biemans, H.J.A., and Mulder, M. 2010. Entrepreneurship Education in Iranian Higher Education: The Current State and Challenges. *European Journal of Scientific Research*, 48(1): 35-50.
11. Kember, D., Ng, S., Pomfret, M., Tse, H., and Wong, E.T.T. 1996. An examination of the interrelationships between workload, study time, learning approaches and academic outcomes. *Studies in Higher Education*, 21(3): 347-360.
12. Lee, J.W. 2010. Online support service quality, online learning acceptance, and student satisfaction. *The Internet and Higher Education*, 13(4): 277-282.
13. Liñan F, Urbano, D., and Guerrero, M. 2011. Regional variations in entrepreneurial cognitions: Start-up intentions of university students in Spain. *Entrepreneurship and Regional Development*, 23(3-4): 187-215.
14. Lizzio, A., Wilson, K., and Simons, R. 2002. University students' perceptions of the learning environment and academic outcomes: implications for theory and practice. *Studies in Higher Education*, 27(1): 27-52.
15. Luketic, C.D., and Dolan, E.L. 2013. Factors influencing student perceptions of high-school science laboratory environments. *Learning Environment Research*, 16: 37-47.
16. Martin, B.C., McNally, J.J., and Kay, M.J. 2013. Examining the Formation of Human Capital in Entrepreneurship: A Meta-Analysis of Entrepreneurship Education Outcomes. *Journal of Business Venturing*, 28(2): 211- 224.
17. Matlay, H. 2005. Entrepreneurship Education in UK Business Schools: Conceptual, Contextual and Policy Considerations. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 12(4): 627-643.

18. McAleer, S., and Roff, S. 2001. A practical guide to using the Dundee Ready Education Measure (DREEM), IN Genn, J.M. (Ed.) *AMEE Medical Education Guide No. 23: Curriculum, environment, climate, quality and change in medical education- A unifying perspective*. Dundee, UK: Association of Medical Education in Europe.
19. McRobbie, C.J., Roth, M.W., and Lucas, K.B. 1997. Multiple learning environments in a physics classroom. *International Journal of Educational Research*, 27: 333-342.
20. Mullen, G.E., and Tallent-Runnels, M.K. 2006. Student outcomes and perceptions of instructors' demands and support in online and traditional classrooms. *Internet and Higher Education*. 9: 257-266.
21. Nab, J., Bulte A.M.W., and Pilot, A. 2013. Fostering the competence of science students in identifying business opportunities: a design research approach. *International Journal of Entrepreneurial Venturing*, 5(1): 28-47.
22. Nicolaou, N., Shane, S., Cherkas, L., and Spector, T.D. 2009. Opportunity Recognition and the Tendency to Be an Entrepreneur: A Bivariate Genetics Perspective. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 110(2): 108-117.
23. Nijhuis, J., Segers, M., and Gijsselaers, W. 2007. The interplay of perceptions of the learning environment, personality and learning strategies: a study amongst International Business Students. *Studies in Higher Education*, 32(1): 59-77.
24. Ozgen, E., and Baron, R.A. 2007. Social Sources of Information in Opportunity Recognition: Effects of Mentors, Industry Networks, and Professional Forums. *Journal of Business Venturing*, 22(2): 174-192.
25. Plucker, J.A. 1998. The relationship between school climate conditions and students aspirations. *The Journal of Educational Research*, 91(4): 240-46.
26. Prosser, M., and Trigwell, K. 1999. *Understanding learning and teaching: the experience in higher education*. Philadelphia: Society for Research into Higher Education and Open University Press.
27. Rana, R.A., and Akbar, R.A. 2007. Relationship between classroom learning environment and students' achievement in higher education. http://www.ibrarian.net/navon/paper/Relationship_between_Classroom_Learning_Environmentme.pdf?paperid=8030917.
28. Senocak, E. 2009. Development of an instrument for assessing undergraduate science students' perceptions: The problem-based learning environment inventory. *Journal of Science Education Technology*, 18: 560-569.
29. Short, J.C., Ketchen, D.J., Shook, C.L., and Ireland, R.D. 2010. The concept of "opportunity" in entrepreneurship research: Past accomplishments and future challenges. *Journal of Management*, 36(1): 40-65.
30. Singh, R.P., Hills, G.E., Hybels, R.C., and Lumpkin, G.T. 1999. Opportunity Recognition through Social Network Characteristics of Entrepreneurs, in

- Frontiers of Entrepreneurship Research. Eds. P.D. Reynolds, W.D. Bygrave, S. Manigart, C.M., Mason, G.D., Meyer, H.J., Sapienza, and K.G., Shaver. Wellesley, MA: Babson College, 228–256.
31. Soebari, T.S., and Aldridge, J.M. 2015. Using student perceptions of the learning environment to evaluate the effectiveness of a teacher professional development programme. *Learning Environments Research*, 18(2): 163-178.
32. Tang, J., Kacmar, K.M., and Busenitz, L. 2012. Entrepreneurial alertness in the pursuit of new opportunities. *Journal of Business Venturing*, 27(1): 77-94.
33. Teh, G.P.L., and Fraser, B.J. 1995. Development and validation of an instrument for assessing the psychosocial environment of computer-assisted learning classrooms. *Journal of Educational Computing Research*, 12: 177-193.
34. Ucbasaran, D., Westhead, P., and Wright, M. 2009. The Extent and Nature of Opportunity Identification by Experienced Entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 24(2): 99–115.
35. Wilson, B. 1996. *Constructivist learning environments: Case studies in instructional design*. New Jersey: Educational Technology Publications.

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 2 (4), 2016
<http://jead.gau.ac.ir>

University Agricultural Students' Perception of the Classroom Learning Environment in Their Entrepreneurship Courses

***Saeid Karimi**

Assistante Prof., Dept. of Agricultural Extension and Education, Bu-Ali Sina University

Received: 17/3/2015; Accepted: 24/4/2015

Abstract

Entrepreneurship education programs have been lauded for decades for their role in fostering students' entrepreneurial attitudes and skills. However, there is a scarcity in the literature exploring learning environment in these programs. Therefore, the purpose of the present study was to examine agricultural students' perceptions of their classroom environment in entrepreneurship courses and to investigate relationships between these perceptions and students' satisfaction with the courses and their perceptions of opportunity identification. Perception data were gathered by questionnaire from 105 agricultural students at two Iranian universities. Overall, respondents assessed the learning environment as average. Therefore, improvements are required across all seven dimensions of the learning environment. Correlation analysis revealed that students' perceptions of their learning environment in entrepreneurship were significantly associated with their course satisfaction and opportunity identification perceptions. Especially, the results revealed that students' satisfaction and opportunity identification perception were significantly greater in students who highly valued encouragement by education. The study discusses these findings and provides some recommendations on how to improve the learning environments and learning outcomes.

Keywords: Entrepreneurship Education, Learning Environment, Business Opportunity, Agricultural Students

*Corresponding author: skarimi@basu.ac.ir

